

## สารบัญ

|                                                                                          | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อ.....                                                                            | (1)  |
| กิตติกรรมประกาศ.....                                                                     | (6)  |
| บทที่                                                                                    |      |
| 1 บทนำ.....                                                                              | 1    |
| 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....                                                   | 1    |
| 2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....                                                          | 3    |
| 3. ขอบเขตของการศึกษา.....                                                                | 4    |
| 4. สมมุติฐาน.....                                                                        | 4    |
| 5. วิธีการดำเนินการศึกษา.....                                                            | 5    |
| 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                                                        | 5    |
| 2 ลักษณะของคดีสิ่งแวดล้อมและแนวคิดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน<br>ในคดีสิ่งแวดล้อม.....      | 6    |
| 1. ความสำคัญของการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและลักษณะ<br>ของคดีสิ่งแวดล้อม..... | 6    |
| 1.1 ความสำคัญของการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและ<br>สิ่งแวดล้อม.....                       | 7    |
| 1.2 ความหมายของคดีสิ่งแวดล้อม.....                                                       | 9    |
| 1.3 ลักษณะของคดีสิ่งแวดล้อม.....                                                         | 13   |
| 1.3.1 ก่อความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนใช้<br>ร่วมกัน.....                     | 13   |

|       |                                                                          |    |
|-------|--------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.3.2 | มีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก.....                                         | 15 |
| 1.3.3 | ใช้เวลาในการแสดงผลความเสียหาย.....                                       | 16 |
| 1.3.4 | ต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความเสียหาย.....                      | 16 |
| 1.3.5 | ต้องมีมาตรการแก้ไขเยียวยาที่ทันต่อเหตุการณ์.....                         | 17 |
| 2.    | แนวคิดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อม.....                      | 17 |
| 2.1   | แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน.....                         | 17 |
| 2.1.1 | ที่มาและความหมายของค่าสินไหมทดแทน.....                                   | 18 |
| 2.1.2 | วัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทน.....                                       | 21 |
| 2.1.3 | การกำหนดค่าสินไหมทดแทน.....                                              | 23 |
| 2.2   | แนวคิดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อม.....                      | 26 |
| 2.2.1 | หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย.....                                          | 26 |
| 2.2.2 | สิทธิของผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม .....                                 | 31 |
| 2.2.3 | การใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดกับคดีสิ่งแวดล้อม.....                     | 35 |
| 3.    | ปัญหาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อม.....                       | 38 |
| 3     | ค่าเสียหายเชิงลงโทษตามหลักกฎหมายต่างประเทศ.....                          | 43 |
| 1.    | หลักพื้นฐานของค่าเสียหายเชิงลงโทษตามหลักกฎหมายต่างประเทศ.....            | 43 |
| 1.1   | ความเป็นมาของค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                                    | 43 |
| 1.2   | ความหมายและลักษณะของค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                             | 45 |
| 1.3   | วัตถุประสงค์และหน้าที่อื่น ๆ ของค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                 | 47 |
| 1.3.1 | วัตถุประสงค์หลักของค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                              | 47 |
| 1.3.2 | หน้าที่อื่น ๆ ของค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                                | 48 |
| 1.4   | หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพฤติการณ์ที่ให้อำนาจในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ..... | 50 |
| 2.    | ประเทศสหรัฐอเมริกา.....                                                  | 52 |
| 2.1   | ความเป็นมาของค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา.....                | 52 |

|                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------|----|
| 2.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศ              |    |
| สหรัฐอเมริกา.....                                               | 53 |
| 2.2.1 วัตถุประสงค์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศ                |    |
| สหรัฐอเมริกา.....                                               | 53 |
| 2.2.2 ลักษณะของคดีที่ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ....         | 55 |
| 2.2.3 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....           | 55 |
| 2.2.4 การกำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                     | 57 |
| 2.2.4.1 การตัดสินค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                       | 57 |
| 2.2.4.2 การประเมินจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                 | 59 |
| 2.2.4.3 การควบคุมจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                  | 62 |
| 2.3 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศ            |    |
| สหรัฐอเมริกา.....                                               | 65 |
| 2.3.1 การคาบเกี่ยวกันระหว่างกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา             | 65 |
| 2.3.2 การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมีหลักที่ไม่ชัดเจน.....        | 67 |
| 2.3.3 ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ให้กับโจทก์       |    |
| และทนายความ.....                                                | 68 |
| 2.3.4 การขัดต่อรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา.....                   | 69 |
| 2.4 การนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมในประเทศ      |    |
| สหรัฐอเมริกา.....                                               | 70 |
| 3. ประเทศเยอรมนี.....                                           | 74 |
| 3.1 วิวัฒนาการเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศเยอรมนี.....  | 74 |
| 3.2 วัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าเสียหายในประเทศเยอรมนี.....       | 75 |
| 3.3 ลักษณะของค่าเสียหายเชิงลงโทษที่เกิดขึ้นในกฎหมายเยอรมัน..... | 75 |
| 3.4 ข้อโต้เถียงเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศเยอรมนี..... | 76 |

|         |                                                                                      |     |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4       | การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทย.....                  | 78  |
| 1.      | หลักกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน.....                              | 78  |
| 1.1     | กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางแพ่ง.....                                | 78  |
| 1.1.1   | ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....                                                      | 79  |
| 1.1.2   | พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม<br>แห่งชาติ พ.ศ. 2535.....            | 84  |
| 1.1.3   | พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535.....                                             | 89  |
| 1.2     | การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อม.....                                          | 91  |
| 1.2.1   | กรณีความเสียหายต่อเอกชน.....                                                         | 91  |
| 1.2.1.1 | ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....                                                      | 91  |
| 1.2.1.2 | พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ<br>สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....            | 101 |
| 1.2.1.3 | พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535.....                                             | 102 |
| 1.2.2   | กรณีความเสียหายต่อรัฐ.....                                                           | 104 |
| 1.2.2.1 | พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ<br>สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....            | 104 |
| 1.2.2.2 | พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535.....                                             | 109 |
| 2.      | การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทย                       | 110 |
| 2.1     | ข้อดี – ข้อเสียของการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในระบบ<br>กฎหมายไทย.....              | 110 |
| 2.2     | ข้อดีของหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษเปรียบเทียบกับมาตรการทาง<br>อาญาในคดีสิ่งแวดล้อม..... | 112 |
| 2.3     | เหตุผลที่ควรนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อม<br>ตามกฎหมายไทย.....     | 117 |
| 2.4     | บทบาทของค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสิ่งแวดล้อม.....                                     | 119 |

|                                                            |     |
|------------------------------------------------------------|-----|
| 2.5 แนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับ |     |
| คดีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทย.....                            | 120 |
| 2.5.1 ประเภทของกฎหมายที่ควรกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ        | 120 |
| 2.5.2 ลักษณะคดีที่ต้องมีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....   | 121 |
| 2.5.3 การประเมินค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                   | 123 |
| 2.5.4 จำนวนของค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                     | 125 |
| 2.5.5 การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....                     | 128 |
| 2.5.5.1 กรณีเอกชนเป็นผู้เสียหาย.....                       | 128 |
| 2.5.5.2 กรณีรัฐเป็นผู้เสียหาย.....                         | 128 |
| 2.5.6 ผู้ได้รับประโยชน์จากค่าเสียหายเชิงลงโทษ.....         | 129 |
| 2.5.7 การนำค่าเสียหายเชิงลงโทษไปใช้กับบุคคลอื่น.....       | 129 |
| 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....                                 | 132 |
| 1. บทสรุป.....                                             | 132 |
| 2. ข้อเสนอแนะ.....                                         | 135 |
| บรรณานุกรม.....                                            | 139 |
| ประวัติการศึกษา.....                                       | 146 |

